

Innspill til Opptaksutvalget

Spørsmål kvalifisering

Er det noen av dagens alternative måter å oppnå GSK på, som bør endres eller fases ut?

Nasjonalt fagskoleråd mener det er viktig å beholde alternative måter å oppnå GSK på, og at det i fremtiden må legges bedre til rette for alternative veier gjennom utdanningssystemet. Samtidig er det viktig at de ulike veiene inn i høyere utdanning ikke er for mange, for å sikre forutsigbarhet.

120 studiepoeng fra fagskoler gir GSK¹, denne alternative måten å oppnå GSK på må være fullgod og likestilles med GSK fra videregående skole.

Høyere yrkesfaglig utdanning (HYU) på en fagskole er yrkesrettede utdanninger som varierer fra kortere moduler til to år. Mange som starter på HYU har fagbrev. I dag gir høyere fagskolegrad (120 studiepoeng) automatisk generell studiekompetanse. Denne ordningen må videreføres. Det er viktig for at HYU og UoH skal være likestilte begge veier. I tillegg er det viktig at slike overganger er fleksible og tydelige.

Hva mener dere om å innføre en standardisert kvalifiserende prøve som et supplement eller en erstatning for søkere som ikke har GSK fra videregående opplæring?

Nasjonalt fagskoleråd stiller seg positivt til en standardisert kvalifiserende prøve, som er tilpasset fagområdet og eventuelle lokale behov. En slik prøve vil gi større rom for å vise relevante kvalifikasjoner på søknadstidspunktet, og kan samtidig vise egnethet i forhold til studieretning.

Kan spesielle opptakskrav erstattes av en form for forberedende år, tilsvarende basår-ordningen i Sverige?

Nasjonalt fagskoleråd deler opptaksutvalgets syn på ulempene med en slik løsning, og støtter ikke forslaget. Årsaken er bl.a. at løsningen vil forlenge studietiden (eventuelt lavere læringsutbytte hvis studietiden ikke forlenges) og at universiteter og høyskoler må undervise på videregående nivå.

Har bruken av spesielle opptakskrav i UH konsekvenser for videregående opplæring?

Bruken av spesielle opptakskrav har blant annet den konsekvens at elever må bestemme seg tidlig for hvilke fag de skal velge i videregående opplæring, for å unngå å måtte ta nye fag etter videregående. Dessuten innebærer det at mange elever strategisk velger fordypningsfag for å få tilleggspoeng, slik at de har større sjanse for å komme inn på populære studier.

Er det viktig å beholde realkompetansevurdering som en vei inn i UH?

Nasjonalt fagskoleråd mener at det er viktig å beholde muligheten til å bruke realkompetansevurdering som en vei inn i UH. For å sikre likebehandling og frigjøre ressurser på institusjonene bør det imidlertid etableres et nasjonalt system for realkompetansevurdering. Systemet må være helhetlig og favne alle utdanningsnivåer og alle typer kompetanse, samt være transparent, anerkjent og akseptert.

¹ I henhold til [forskrift om opptak til høyere utdanning](#), § 2-4 opptak på grunnlag av fullført fagskuleutdanning

Det er et mål å tilrettelegge for læring hele livet. Dersom realkompetansevurdering forsvinner, må ordningen erstattes. Et alternativ til realkompetansevurdering er en kvalifiserende opptaksprøve, tilpasset studiet det søkes opptak til, i kombinasjon med intervju.

For realkompetansevurdering må det til en lovendring som sikrer likebehandling av vurderingen, og sikrer at man faktisk får godkjenning/fritak fra fag/emner dersom man kan bevise realkompetanse her. Dette med bakgrunn i "kan" bestemmelsen i lovverket som sier at institusjonene *kan* vurdere realkompetanse, og *kan* gi fritak/godkjenning.

Spørsmål rangering

Bør hensynet til å få inn unge søkere veie tyngre enn i dag, og hensynet til å gi søkere en mulighet til å forbedre rangeringsposisjonen sin vektet tilsvarende lavere?

Nasjonalt fagskoleråd mener det er fornuftig å beholde en kvote for førstegangssøkere for å sikre de unge studieplass, med unntak av de kunstfaglige utdanningene. Grunnutdanning gir ikke nødvendigvis faglig nivå og opptaksprøve er viktig for å rangere.

Når det gjelder fordeling av resten av plassene bør det legges til rette for rangering også på andre grunnlag enn karakterer, f.eks. opptaksprøver. Studentene kan da prøves i oppgaver relevante for studieretning. Med opptaksprøver vil tiden som i dag brukes til å ta opp fag, kunne brukes til å fullføre et studie og deretter komme ut i arbeidslivet. Dette vil være en mer samfunnsøkonomisk løsning.

120 studiepoeng høyere yrkesfaglig utdanning må være fullgod og likeverdig med GSK. Ved overgangsordninger fra fagskole til universitet og høyskoler er det ikke nødvendigvis mulig å søke fritak fra første året av en bachelor uten generell studiekompetanse fra videregående. Dette slår negativt ut for søkere som har brukt fagbrev som opptaksgrunnlag for høyere yrkesfaglig utdanning.

Nasjonalt fagskoleråd mener også at yrkeserfaring bør vektlegges mer, mange utdanninger trenger modning og i tillegg er praktisk erfaring viktig. Dette bekreftes av Y-veien, studentene er ettertraktet i arbeidslivet, nettopp pga. den praktiske erfaringen.

Nasjonalt fagskoleråd mener også at det er svært viktig å videreutvikle overgangsordninger mellom fagskole og universiteter og høyskoler. Det må være et mål å tilrettelegge for fleksible løsninger.

Bør utvelgelsen av studenter til populære studier skje på en annen måte enn å skille på desimaler på allerede høye poenggrenser, for eksempel ved opptaksprøver eller loddtrekning?

Nasjonalt fagskoleråd er positiv til opptaksprøver, gjerne i kombinasjon med intervju. Det er en forutsetning at opptaksprøven er tilpasset studiet. En løsning med opptaksprøver/intervju vil etter Fagskolerådets mening gi god innsikt i søkers engasjement, og kan dessuten gi en indikasjon på modenhet og egnethet. I Danmark brukes dette som et supplement til medisinstudier.

Nasjonalt fagskoleråd støtter ikke en ordning med loddtrekning. En studieplass bør ikke være basert på tilfeldigheter eller flaks. Loddtrekning kan også være med på å undergrave viktigheten av innsats i videregående opplæring.

Et stort problem med dagens ordning er at svært mange bruker tid og penger på å forbedre allerede gode vitnemål. Andre metoder for utvelgelse av studenter til populære studier, som et tillegg til karakterer, kan dermed redusere den store mengden med privatister i dagens system.

Er noen av dagens tilleggspoeng et godt uttrykk for kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidslivet?

Nasjonalt fagskoleråd mener at kjønns-poeng og alders-poeng ikke alltid gir et godt uttrykk for nødvendig kompetanse i en studiesituasjon, og at slike poeng heller ikke trenger å gjøre en søker mer kvalifisert til et studium enn andre uten tilsvarende poeng.

I den forbindelse er det også nødvendig å trekke frem dagens ordning med tilleggspoeng for fordypningsfag. Mange elever fordyper seg i fag i videregående opplæring for å få ekstra poeng, og ikke fordi fagene i seg selv er relevante for videre studier.

Nasjonalt fagskoleråd mener det er viktig å beholde poeng for høyere yrkesfaglig utdanning. I tillegg ønsker Fagskolerådet å trekke frem viktigheten av arbeidserfaring. Arbeidserfaring gir godt uttrykk for kompetanse og er viktig i perspektivet om livslang læring. Rådet mener derfor at spesifikke poeng for dokumentert arbeidserfaring kan være en løsning for å få uttrykt kompetanse som er nødvendig i studier eller i arbeidsliv.

Bør ordningen med å gi alderspoeng, som rangerer eldre søkere foran yngre søkere, videreføres?

Nasjonalt fagskoleråd mener at ordningen med alderspoeng bør videreføres, men at aldersspennet som poengene oppnås i bør utvides. I dag er det en grense på 8 alderspoeng og dette kan oppnås ved fylte 24 år. Antall poeng forblir det samme, men poengene kan gjerne fordeles med et poeng hver annet år. Ved å utvide aldersspennet vil systemet i større grad kunne rangere eldre søkere foran yngre.

Hvilke andre mål enn å få inn de best kvalifiserte søkerne bør opptakssystemet ivareta?

Nasjonalt fagskoleråd mener det må være et mål å tilrettelegge bedre for søkere som ikke har dokumentert formell kompetanse. Studenter har ulik læringsbakgrunn og muligheter for å forberede karakterer, de kan likevel ha de rette forutsetningene for å fullføre et studie. Motivasjon er en viktig del av det å være kvalifisert og evne til å fullføre.

Nasjonalt fagskoleråd mener faktorer som arbeidstakere i (utdaterte) yrker eller aldersgrupper som har stort behov for en type utdanning bør være prioritert i opptakssystemet for å sikre at de menneskene eller yrkene som trenger det mest blir ivaretatt, uavhengig av enkeltpersoners vitnemål/karakterkort. (Sees i sammenheng med neste spørsmål om spesielle kvoter).

Er bruk av spesielle kvoter, som for eksempel regionale kvoter eller kjønnskvotes, bedre egnet enn tilleggspoeng for at bestemte søkergrupper skal få tilbud om studieplass?

Bruken av spesielle kvoter kan ha den effekt at kvalifiserte og motiverte søkere ikke får oppfylt sine studieønsker. Det bør være et overordnet prinsipp at søkere til studier blir vurdert noenlunde likt ved opptak, uavhengig av hvor i landet man tar studiet.

Spørsmål organisering

Bør vi ha et felles regelverk for opptak til alle typer studier?

Nasjonalt fagskoleråd mener det er viktig å beholde adgangen til å bruke opptaksprøver for kvalifisering og/eller rangering på studier som ønsker det. En slik ordning er særlig aktuelt ved kunstfaglige utdanninger.

Et poeng i denne sammenheng er at like utdanninger bør ha like opptakskrav, uavhengig av studiested.

Er dagens felles regelverk til hinder for hvordan dere ønsker å gjennomføre opptak (spørsmål til universitet og høyskoler)?

Nasjonalt fagskoleråd har ingen kommentarer til dette spørsmålet

Hvem bør bestemme opptaksregler til grunnutdanninger? Hvor mye bør bestemmes nasjonalt og likt for like utdanninger, og hvor mye bør være opp til den enkelte institusjon?

Nasjonalt fagskoleråd har ingen kommentarer til dette spørsmålet

Hva er viktigst: å ha et effektivt opptakssystem eller å ha muligheten for å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer, for eksempel motivasjon eller egnethet?

Muligheten til å ta hensyn til andre kriterier enn karakterer er viktig på enkelte fagområder. Et eksempel er medisinstudiet, hvor søkers egnethet bør ha stor betydning. Samtidig er det viktig med et effektivt opptakssystem. Fagskolerådet synes derfor det er utfordrende å svare på spørsmålet, men mener på generelt grunnlag at det bør være rom for begge deler i det norske opptakssystemet.

Det er viktig å se til hvert enkelt fagfelt om en slik løsning er aktuell eller ikke. I enkelte profesjonsfag, vil relevant yrkeserfaring ha mye å si om hvor godt rustet studenten er for studiet. Kanskje er det også hensiktsmessig å ha mer fokus på relevant yrkeserfaring enn generell studiekompetanse og karakterer i enkelte fag.

Har dere alternative forslag til tidslinje for opptaket/studiestart?

Nasjonalt fagskoleråd har ingen kommentarer til dette spørsmålet

Andre innspill

Nasjonalt fagskoleråd tenker at det bør utvikles et yrkespåbygg, slik at personer i et studieforberedende løp har mulighet til å få en overgang til yrkesfag.

I tillegg bør det legges bedre til rette for dem som ikke har fullført videregående, i form av korte tilbud.